

2. STUDIJA

BIBLIJSKA KRONOLOGIJA

Kronologija neophodna za razumijevanje proročanstva—Neophodni podatci navedeni u Bibliji—Od stvaranja Adama do A.D.1873. bilo je šest tisuća godina—Izvještaj biblijske kronologije u Velikim razdobljima—Njezino detaljno razmatranje—Od stvaranja do isušivanja voda Velikog potopa—Do Abrahamskog saveza—Do davanja Zakona—Do plemenske podjele Kanaana—Razdoblje sudaca—Razdoblje kraljeva—Razdoblje opustošenja—Do A.D.1873—U čemu se ova kronologija razlikuje od one biskupa Ushera, navedene u našim engleskim Biblijama—Pravi datum rođenja našeg Gospodina.

U ovom poglavlju predstavljamo biblijski dokaz koji ukazuje da se šest tisuća godina od stvaranja Adama navršilo sa A.D.1872; i da smo time, od 1872. A.D. kronološki ušli u sedmo tisućljeće ili Milenij—kojega će prvi dio, „Dan Gospodnji,“ „dan nevolje,“ svjedočiti razbijanju na komadiće kraljevstava ovog svijeta i uspostavi Kraljevstva Božjeg pod svim nebom.

Kronologija je također nužna, kao temelj za razmatranje proročanskih razdoblja. Mi najprije moramo utvrditi gdje smo u struji vremena; i da bi smo to mogli, moramo imati pouzdane podatke za izračun; zato najprije razmatramo temu o kronologiji. I potpuna kronologija ljudske povijesti nužno mora početi sa stvaranjem čovjeka.

Duljina vremena od stvaranja čovjeka različito je procjenjena. Među onima koji prihvaćaju biblijski izvještaj, može biti malih razlika u gledištu; međutim među onima koji je odbacuju, razlike su ogromne, varirajući od nekih deset tisuća pa do stotinu tisuća

godina. Te su pretpostavke utemeljene na činjenicama koje si mogu priuštiti lagano tlo za takve ekstravagantne i lakomislene zaključke. Na primjer pronalaženje kremenih strelica u tresetištima Švicarske i Irske, na znatnoj dubini ispod površine, uzeto je kao dokaz da je njihova razina jednom bila površina, te da su treseta mahovine postupno rasla uokolo i iznad njih; i vrijeme za takav rast računa se iz predložene stope rasta po stoljeću, što je veoma polagano. Ako su njihove pretpostavke bile točne, naravno to bi onda dokazivalo da je čovjek živio stotinama tisuća godina do sada. Međutim drugi će geolozi pokazati, i s dobrim razlogom, da su ta tresetišta jednom bila veoma mekana tako da je kремена strelica lako mogla potonuti na veliku dubinu postupno, tijekom nekoliko stoljeća.

Navodimo još jedan primjer: „Dubinskim mjerenjima ljigavog tla u dolini Nila otkrivene su dvije pečene cigle, jedna na dubini od osamnaest , a druga na dvadeset i jedan metar. Procjenjujemo li debljinu godišnjeg taloga napravljenog od rijeke na dvadeset cm po stoljeću, tada možemo dodijeliti prvoj od tih cigli dob od 12 000 godina i drugoj 14 000 godina. *Posredstvom analognih izračuna*, Burmeister (slavni geolog) pretpostavlja da je prošlo sedamdeset i dvije tisuće godina od prvog pojavljivanja čovjeka na egipatskom tlu; i Draper (drugi zapaženi geolog) pripisuje europskom čovjeku koji je svjedočio posljednjem Ledenom dobu starost od više od 250 000 godina.“*

Naravno „*procjenjujemo li*“ upravo kao ovi *veliki* ljudi, doći ćemo do istih *velikih* zaključaka. Međutim neki su od nas neznanstveni dovoljno da se raspitamo, da li je više nego moguće da su močvarni talozi rijeke Nil bili vrlo neredoviti, kao i kod

* Prof. N. Joly, u "Man Before Metals" (*Čovjek prije metalnih doba*) 183.

ostalnih rijeka, koje ponekada preusmjeravaju njihova korita, i peru svoje obale predivno u jednom mlazu. Opet, mi imamo na umu Potop Noinih dana, koji nije spomenut samo u Bibliji, nego je sačuvan i u najstarijim predajama poganskih naroda, i pitamo se koliko je mnogo mulja i taloga on prouzročio, i iznad dvadeset cm po stoljeću. Mi se također pitamo, kako se nije dogodilo tim *velikim* umovima, kao što se prirodno događa nekima *ne tako velikima*, da pomisle da bi dvije cigle bačene u to „*ljigavo* tlo“ u vrijeme kad je bilo prekriveno vodom i vrlo mekano, potonule zbog vlastite težine na veliku udaljenost jer su teže od toga *ljigavog* tla. Što se tiče razlike dubine dvaju cigli, *neznanstvenom* umu bi izgledalo mnogo razumnije pretpostaviti da je jedna pala postrance mulja, ili uzduž, dok je druga padajući ravno, utonula sporije, nego pretpostaviti da je čovjek živeći dvije tisuće godina napose napravio dvije posvema iste cigle.

Nije prošlo mnogo godina otkada je bio pronađen kostur muškarca u prijašnjem koritu rijeke Mississippi, i neki su geolozi počeli računati koliko bi se mnogo tisuća godina *moglo* razabrati iz mnogih nanosa blata, mulja, itd., koji su prekrivali kostur, i zamišljali su da su imali veoma vrijedan primjerak prethistorijskog čovjeka. Međutim, kasnijim pronalaženjem, nekoliko metara ispod kostura, dijelova „*ravnog broda*“, kakav se koristio na rijeci Mississippi od prije nekih pedesetak godina u potpunosti je pobrkalo proračune, i oslobodilo čovječanstvo od „*još jednog dokaza*“ da je svijet stotine tisuća godina stariji nego to Biblija naučava.

Ostavljajući neskladno i potpuno nepouzdana nagađanja nekih geologa na tu temu kronologije, apeliramo na ljudsku povijest kao izvor informacija. I što nalazimo? Povijest najstarijih Poganskih naroda možemo jasno i nedvojbeno pratiti unatrag manje od tri tisuće godina. Preko toga sve je tamna,

nesigurna, mitska, bajkovita, i nepouzdana predaja. Povijest Rima ne ide toliko daleko, jer je prošlo nekih dvije tisuće sedamsto godina od kad je Rim bio utemeljen, i njegova su prva stoljeća umotana u nesigurnu predaju. Idemo li tri tisuće godina unatrag u Babilonsku, Sirijsku i Egipatsku povijest, to nas dovodi u razdoblje gdje su izvještaji rascjepkani i veoma tamni. Povijest Kine nas dovodi do Tchou dinastije, gdje događaji kineske povijesti „počinju biti mnogo pouzdaniji.“ U Grčkoj, zapaženoj po svojoj znanosti u posljednjih tri tisuće godina, od koje bi za razliku od svih drugih naroda mogli očekivati naći točnu povijest, što nalazimo? Nalazimo da su njeni datumi točni za posljednjih dvije tisuće šesto godina, ali ne i preko toga. Preko toga, dolazimo do onog što je poznato kao „nevjerojatno, mitsko ili prethistorijsko doba“ Grčke. Jedini razuman i povezan izvještaj o prvih tri tisuće godina čovjeka na zemlji nalazimo u Bibliji; i ta je činjenica zasigurno u skladu s njenom tvrdnjom o božanskom porijeklu, vodstvu i očuvanju.

Kako s poviješću, tako i s datumima: svijet osim Biblije nema načina pratiti svoju kronologiju dalje od 776. pr. n. e. Na tu temu citiramo prof. Fishera, s Yale Collega. On kaže: „Točan način utvrđivanja datuma polagano je dosegnut. Uvođenje era bio je neodvojiv u tom pravcu. *Najranije određeno vrijeme* za datiranje događaja bilo je ustanovljeno u Babilonu—era Nabonasara, 747. pr.Kr. Grci su (od oko 300 pr.Kr.) datirali događaje od prve zabilježene pobjede na Olimpijskim igrama, 776. pr.Kr. Te su se igre odvijale svake četiri godine. Svaka Olimpijada bila je tako razdoblje od četiri godine. Rimljani, premda ne za nekoliko stoljeća nakon osnutka Rima, datirali su od *tog* događaja; naime od 753. pr.Kr.“

Kao daljnji dokaz da mnoge tzv. povijesti daleke prošlosti obiluju s toliko mnogo hirova i mitskih predaja koje ih čine

bezvrijednima kao kronološke podatke, i posve nedostojne uzimanja u obzir, citiramo nadalje iz Američke Ciklopedije, pod naslovom, *Kronologija*:

„Povijest drevnih naroda, osim ako napravimo iznimku u slučaju Hebreja, ide unatrag u mitska razdoblja od tisuće ili milijune godina; čak i nakon što izvještaji poprime povijesni aspekt, odstupanja su vrlo velika... asirski, babilonski i egipatski natpisi su na izumrlim jezicima, i sa slovima koja su odavna zastarjela... grčki i rimski datumi su općenito dobro potvrđeni sa prvom Olimpijadom, 776.pr.Kr., i uspostavom Konzulata, 510.pr.Kr. preko kojih je sve uglavnom tradicionalno i legendarno. Herodot je vrijedan samo za događaje svog vremena, oko 450.pr.Kr., i one od stoljeće ili dva ranije.“

Clinton u svom djelu o grčkoj kronologiji (283) kaže, „Povijest sadržana u hebrejskim pismima predstavlja izvanredan i ugodan kontrast s obzirom na rane grčke izvještaje. Posljednje pratimo vrlo teško u nekoliko njihovih nejasnih činjenica sačuvanih za nas od pjesnika, koji su prenijeli, sa svim ukrasima poezije i bajke, ono što su primili od usmene predaje. U analima hebrejskog naroda, imamo autentične priče napisane od suvremenika pod vodstvom nadahnuća. Ono što su nam prenijeli dolazi pod tom dvostrukom potvrdom. Oni su bili potpomognuti s božanskim nadahnućem, u zapisivanju činjenica, za koje bi oni, kao samo ljudski svjedoci, njihov dokaz ne bi bio valjan.“

Biblija, od Boga nam dana povijest prvih tri tisuće godina, je jedino djelo u svijetu koje – počev od Adama, prvog čovjeka koji je spomenut u povijesti, spomeniku ili natpisu, čije ime, vrijeme čijeg stvaranja i smrti je zabilježeno, i čiji se potomci mogu pratiti po imenu i starosti po uzastopnim vezama za

gotovo četiri tisuće godina—nam daje čistu i povezanu povijest sve do razdoblja u kojem je svjetovna povijest dobro potvrđena. Kao što ćemo vidjeti biblijski izvještaj proteže se na prvu godinu Kira 536. pr.Kr. dobro utvrđen i opće prihvaćen datum. Tamo nit biblijske kronologije pada—na mjestu gdje je svjetovna povijest pouzdana. Bog je tako pružio svojoj djeci jasan i povezan izvještaj sve do naših dana. Biblija čak sa svojim proročanstvima nadopunjuje povijest, sve do završetka „vremena obnove svega,“ na kraju sedmog milenija, odakle se počinje datirati novu eru vječnog blaženstva. Biblija je stoga jedini izvještaj u svijetu koji nam daje pregled cijele povijesti. Ona nas vodi od izgubljenog raja u 1.Mojsijevoj pa do obnovljenog raja Otkrivenja, prateći put čovječanstva u vječnost. Uzeto zajedno, povijest i proročanstvo Biblije, dobije se panoramski pogled cijelog tijeka događaja od stvaranja i pada čovjeka do njegovog pomirenja i obnove. Biblija je prema tome karta cijele povijesti. Bez nje bi kao što je jednom bilo s pravom rečeno, povijest bila „poput rijeke koja teče iz nepoznatih izvora u nepoznata mora“; međutim pod njenim vodstvom mi možemo pratiti te rijeke do njihovih izvora, da, i vidjeti njihov slavni završetak u oceanu vječnosti.

Prema tome, samo u Bibliji možemo očekivati za naći izvještaj koji će ispravno poredati neskladna razdoblja i kronološke nepravilnosti koje anali ljudske povijesti na prvi pogled predstavljaju—u sklad jedan s drugim i sa prirodnim razdobljima.

Počevši s pitanjem, koliko je dugo vremena prošlo od stvaranja čovjeka ? mi se trebamo i osjećamo se sigurnima da je onaj koji je dao proročanstva, i rekao da će se ona u vremenu kraja razumjeti, pružio u svojoj Riječi podatke koji će nam

pomoći točno locirati ta proročanstva. Međutim ako bilo tko očekuje da će te stvari naći jasno navedene kako bi bili uvjerljivi pukom površnom čitatelju ili neiskrenom skeptiku bit će razočaran. Božja vremena i razdoblja dana su na takav način da budu uvjerljiva, u ovo vrijeme, jedino onima koji su, kroz upoznatost sa Bogom, u stanju prepoznati njegove specifične metode. Dan je dokaz da „čovjek božji bude potpun, opremljen.“ (2.Tim. 3:17) Oni jako dobro znaju da moraju hoditi po vjeri a ne po gledanju svim stazama kojima ih vodi njihov Otac. Svima koji su pripremljeni da tako hode, očekujemo da ćemo moći istaknuti, na svakom koraku, čvrste izjave Božje Riječi—siguran temelj za razumnu vjeru.

Mi nećemo ovdje diskutirati o osnovanosti Septuaginte i hebrejskih verzija Pisama Starog Zavjeta, njihovoj razlici u kronološkim datumima, itd., nego ćemo se zadovoljiti, a vjerujemo i čitatelja, s tvrdnjom da je prvo bilo prijevod kojeg su načinili Egipćani, dok je ovo kasnije izvorni hebrejski zapis; koje činjenice, uzete u povezanosti sa gotovo praznovjernom pobožnošću s kojom su Hebreji čuvali svaku jotu i crticu tih svetih zapisa, je čvrsti dokaz o pouzdanosti hebrejske verzije. To je prihvaćeno od gotovo svih izučavatelja, i mi ćemo u ovom svesku slijediti njegove datume itd.

Ovdje ćemo pokazati dokaz da je od stvaranja Adama *pa do* A.D. 1873. bilo šest tisuća godina. I premda Biblija ne sadrži direktnu izjavu da će sedmo tisućljeće biti epoha Kristove vladavine, veliki Sabatni Dan obnove svijeta, ipak pobožna predaja nije bez razumnog temelja. Zakon dan Izraelu, predodžbenom narodu, koji određuje da nakon šest dana rada i umora treba slijediti jedan dan osvježenja i odmora od njihovih poslova, izgleda da prikladno ilustrira šest tisuća godina

tijekom kojih se sve stvorenje napreže i uzdiše u ropstvu grijeha i smrti (Rim. 8:22) u uzaludnom nastojanju da se oslobodi, i veličanstveni Milenijski Dan tijekom kojega umorni i opterećeni mogu doći Kristu Isusu, pastiru i nadgledniku svojih duša, i kroz njega naći počinak, osvježanje i obnovu—u kojima, kroz vrijednost njegove dragocjene krvi, mogu naći pokajanje i otpust grijeha. Predodžbenog sedmog dana on je upitao uzetog čovjeka, „Želiš li ozdraviti?“ i u odgovoru na njegovu vjeru i poslušnost dao mu je snagu da uzme svoju nosiljku i hoda. (Vidi Ivana 5:6-9; također Mateja 12:10,13; Ivana 7:23; Luku 13:11-16; 14:1-5) Stoga, tijekom Sabata u protuslici, Milenija, biti će objavljeno svima iz svijeta da „*tko god želi*“ može imati vječni život i zdravlje napravi li korake vjere i poslušnosti.

Ne smijemo previdjeti već zapaženu činjenicu (Prvi Sv. Pogl.8), da je termin *dan* neodređen, i označava samo vremensko razdoblje, dužeg ili kraćeg trajanja. Apostol Petar je negovijestio da bi sedmo tisućljeće povijesti svijeta trebalo biti sedmi dan po Božjem računanju, govoreći, „Ali ono jedno, ljubljeno, ne zaboravljajte; jedan je dan kod Gospodina kao tisuću godina, i tisuću godina kao jedan dan...doći će Dan Gospodnji,“ itd. (2. Pet. 3:8,10)

Ako je sedmo tisućljeće ljudske povijesti epoha posebno istaknuta kao razdoblje Kristove vladavine, mi ćemo pokazujući da je ona počela A.D.1873, dokazati da *smo već u njoj*. To nas podsjeća na ono što smo već zapazili u prethodnom svesku, naime da Biblija ukazuje kako će svanuće Milenija, ili Dana Gospodnjeg, biti mračno i olujno, i puno nevolje za svijet i za nominalnu crkvu, premda će svjetlo njegovog najranijeg svitanja biti puno utjehe i veselja za svete,

koji crpe svoju utjehu i mir iz nade koja je stavljena pred njih u evanđelju, koja, poput sidra, ulazi preko vremena nevolje i pričvršćuje se na dragocjena obećanja izlaska Milenijskog sunca i slave: oni vide, preko vremena nevolje, slavnu vladavinu i obećane blagoslove.

Opće stanje svijeta danas i od 1873. brzi razvoj socijalizma, nihilizma i komunizma, čiji je zakleti cilj zbacivanje postojećih sila, i preraspodjela svjetskog bogatstva, zasigurno nije van sklada s onim što bi mi trebali očekivati, koliko god u nekim pogledima, te stvari mogle biti odbačene od onih koji ljube zakon, red i mir. Samo će oni koji shvaćaju da su dolazeće anarhija i nevolja, Božja sredstva za uspostavu mnogo potpunijeg zakona i reda, i mnogo trajnijeg mira, biti oslobođeni od velikog straha dok prolaze kroz njih.

Ovo isticanje sedme epohe, ili Milenija, nije jedina vrijednost kronologije; jer premda ćemo predstaviti nekoliko proročanskih crta u potpunosti neovisnih od kronologije, ona je mjera po kojoj je tih nekoliko proročanskih crta upostavljeno. Savršeno slaganje između te dvije grupe proročanskih učenja, od kojih neka ovise, a neka ne, o kronologiji, je vrlo jak dokaz, ne samo o ispravnosti tih primjena nego i o ispravnosti kronologije koja pokazuje taj sklad; po istom principu po kojem je ključ koji otvara vremenski trezor kojeg je teško otvoriti očigledno pravi ključ. Kronologija data dolje usklađuje različite proročke izjave koje se odnose na Kristovo Kraljevstvo i njegovu uspostavu, pokazujući njihov međusobni redosljed i vrijeme. Kronologija je stabljika ili ručka na kojoj su svi proročanski vremenski dokazi, kao usjeci ili jezičci ključa, držani zajedno i djelovali.

SAŽETAK KRONOLOGIJE ZA PRVIH 6000 GODINA

Sljedeći sažetak kronoloških razdoblja može s pravom biti nazvan biblijskom kronologijom, zato što smo slijedili samo biblijski izvještaj sve do prve godine Kira, 536.pr.Kr., datum koji je dobro utvrđen i općenito prihvaćen od izučavatelja. Ovdje nit biblijske kronologije završava—malo nakon razdoblja gdje svjetovna povijest počinje biti pouzdanom. To je, samo po sebi, značajan dokaz božanskog vodstva i nadzora, pomažući nam jedino tamo gdje mi nismo u stanju pomoći sebi.

Od stvaranja Adama

Do kraja potopa	1656 godina
Do sklapanja saveza s Abrahamom	427 godina
Do izlaska iz Egipta i davanja Zakona	430 godina
Do podjele kanaanske zemlje	46 godina
Razdoblje sudaca	450 godina
Razdoblje kraljeva	513 godina
Razdoblje opustošenja	70 godina
Do 1. godine A.D.	536 godina
Do 1873. Godine A.D.	<u>1872</u> godine
Ukupno	6000 godina

Dok budemo posebno razmatrali svako od tih razdoblja posebno, neka čitatelj to pokuša sam shvatiti, i vidjeti kako čvrst temelj za našu vjeru je položen u Božjoj Riječi. Naći ćemo dva prekida u pripovijesti Starog zavjeta, ipak kada otkrijemo da je Bog u Novom zavjetu pružio mostove da spoji ta dva ponora, to bi trebalo povećati naše pouzdanje da je Bog tako uredio izvještaj kako bi sakrio svoja vremena i razdoblja, sve do pravog vremena za njihovo otkrivanje—kao što je učinio i s drugim istinama što smo već zapazili.

Razmotrit ćemo sada gore navedena razdoblja odvojeno, i po gore navedenom redu sve do vladavine Kira. Imaj Bibliju pri ruci i provjeri svaki citat, kako bi to mogao primiti kao Božju Riječ a ne ljudsku.

Kronologija razdoblja od stvaranja Adama pa sve do isušivanja voda Potopa

"A kad je Adamu bilo sto i trideset godina, rodio mu se sin i dao mu je ime Šet." 1. Mojs. 5:3	130 godina
"A kad je Šetu bilo sto i pet godina, rodio mu se Enoš." 1. Mojs. 5:6	105 godina
"A kad je Enošu bilo devedeset godina, rodio mu se Kenan." 1. Mojs. 5:9	90 godina
"A kad je Kenanu bilo sedamdeset godina, rodio mu se Mahalalel." 1. Mojs. 5:12	70 godina
"A kad je Mahalalelu bilo šezdeset i pet godina, rodio mu se Jared." 1. Mojs. 5:15	65 godina
"A kad su Jaredu bile sto šezdeset i dvije godine, rodio mu se Henok." 1. Mojs. 5:18	162 godine
"A kad je Henoku bilo šezdeset i pet godina, rodio mu se Metušalah." 1. Mojs. 5:21	65 godina
"A kad je Metušalahu bilo sto osamdeset i sedam godina, rodio mu se Lamek." 1. Mojs. 5:25	187 godina
"A kad su Lameku bile sto osamdeset i dvije godine, rodio mu se sin. I on mu je dao ime Noa " 1. Mojs. 5:28	182 godine
"Noa je imao šest stotina godina kad su vode potopa došle na zemlju." 1. Mojs. 7:6	<u>600</u> godina
Ukupno od stvaranja Adama pa do dana kad su vode potopa presušile. 1. Mojs. 8:13	1656 godina

Ne možemo tražiti ništa jednostavnije i točno u dan. Razmotrimo sada sljedeće razdoblje.

Razdoblje od potopa do Saveza s Abrahamom prilikom smrti Teraha njegovog Oca

"Šemu se rodio Arpakšad, dvije godine poslije potopa." 1. Mojs. 11:10	2 godine
"A kad je Arpakšadu bilo trideset i pet godina, rodio mu se Šelah." 1. Mojs. 11:12	35 godina
"A kad je Šelahu bilo trideset godina, rodio mu se Eber." 1. Mojs. 11:14	30 godina
"A kad su Eberu bile trideset i četiri godine, rodio mu se Peleg." 1. Mojs. 11:16	34 godine
"A kad je Pelegu bilo trideset godina, rodio mu se Reu." 1. Mojs. 11:18	30 godina
"A kad su Reuu bile trideset i dvije godine, rodio mu se Serug." 1. Mojs. 11:20	32 godine
"A kad je Serugu bilo trideset godina, rodio mu se Nahor." 1. Mojs. 11:22	30 godina
"A kad je Nahoru bilo dvadeset i devet godina, rodio mu se Terah." 1. Mojs. 11:24	29 godina
"I Terah je doživio dvije stotine i pet godina." 1. Mojs. 11:32	<u>205</u> godina
Ukupno	427 godina

Ovo je također vrlo jednostavno i točno. Međutim sljedeće razdoblje nije lako pratiti; jer je izravna kronološka linija prekinuta, sve do izlaska Izraela iz Egipta. Stoga ne bismo bili sasvim u stanju nastaviti da nisu Pavao i Stjepan, kao glasnogovornici Duha, pružili poveznicu.

Razdoblje od sklapanja saveza s Abrahamom do davanja Zakona

Pavao objavljuje da je dužina tog razdoblja bila četiri stotine i trideset godina. (Gal. 3:17) Savez je uključivao obećanje

zemlje Kanaan kao vječnog nasljedstva, i premda je nekoliko puta bio iznova potvrđen, Abrahamu, Izaku i Jakovu, to je uvijek bio isti savez. (Vidi 1. Mojs. 12:7,8; 13:14-18; 26:3,4; 35:9-12; 46:2-4; 50:24) Kao što je pokazano uspoređivanjem 1. Mojs. 12:1-5,7 i Djela 7:2-5, savez je bio sklopljen (prema prethodnom obećanju) čim je Abraham u potpunosti zadovoljio njegove uvjete primanja: a to je bilo čim je ušao u Kanaan, a što se desilo odmah po smrti njegovog oca, koji je umro u Haranu, na putu za Kanaan. Imajući datum saveza—upravo nakon Terahove smrti—tako zasnovano Stjepanovom izjavom i imajući Pavlovu izjavu, da je Zakon bio četiri stotine i trideset godina nakon saveza, prekid u Starozavjetnoj kronologiji je premošten sa Novim. Međutim pažljivo pročitajmo izvještaj, i označimo posebnost s kojom je most bio napravljen:

„Gospod je (prije nego je napustio Mezopotamiju ili Ur Kaldejski) rekao Abram: „Idi iz svoje zemlje i od svog roda i iz doma svog oca (braća itd.) u zemlju koju ću ti pokazati. Od tebe ću (učiniš li to) načiniti veliki narod itd.“ (1. Mojs. 12:1,2 usp. Djela 7:2) To ukazuje da je Bog *predložio* savez s Abrahamom prije nego što je Terah, njegov otac, umro, i prije nego su se nastanili u Haranu ili Karanu. Međutim postojao je uvjet koji je zahtijevao Abrahamovu vjeru i poslušnost prije nego bi savez u stvarnosti bio sklopljen. Taj je uvjet bio da on ustvari treba pokazati vjeru u obećanje da će taj savez biti sklopljen s njim, ostavljajući svoju domovinu i rodbinu i odlazeći u zemlju prema kojoj je bio usmjeren. Abraham je to učinio, i kao i njegova žena, njegov nećak Lot i ostarijeli otac dijelili su s njim njegovu vjeru i željeli su podijeliti s njim njegov udes, i bilo im je dopušteno učiniti to, i njih je četvero krenulo put zemlje obećanja. Njegov otac Terah umro je na

putu, u Haranu, nakon čega je Abraham prešao u Kanaan, da tamo može osigurati i očvrstiti savez. Kao što je Stjepan objavio Izraelu: „I odande ga, nakon što mu je otac umro, Bog preseli u ovu zemlju u kojoj vi sada boravite.“ „Tako Abram ode (iz Harana) *kao što mu je govorio Gospod.*“ (Djela 7:4; 1. Mojs. 12:4) I savez je bio sklopljen upravo kada je ušao u zemlju. (Vidi 1. Mojs. 12:5-7) Tako imamo datum saveza, i početak četiri stotine i trideset godina, utvrđenih odmah po Terahovoj smrti, i potpuni lanac kronologije do davanja zakona. Prvo obilježje Zakona bila je Pasha, koja je bila ustanovljena istog dana kad je Izrael napustio Egipat. (2. Mojs. 12:41-43, 47, 50 , 51)

U skladu s tim čitamo: „Sinovi Izraelovi, koji su boravili u Egiptu, u tuđini su boravili četiri stotine i trideset godina. A kad se navršilo četiri stotine i trideset godina, *upravo toga dana*, sve čete Jehovine izašle su iz zemlje egipatske.“ (2. Mojs. 12:40-42, 51)

Neki mogu pretpostaviti da Mojsijeve i Pavlove izjave (2. Mojs. 12:40-42 i Gal. 3:17) nisu u skladu, jer jedan potvrđuje da je boravak Izraela u tuđini bio četiri stotine i trideset godina, a drugi, da je od saveza s Abrahamom pa do davanja Zakona bilo četiri stotine i trideset godina, smatrajući da ako je prošlo samo četiri stotine i trideset godina od Abrahamovog dolaska u Kanaan do davanja Zakona, tada je boravak djece Izraelove u Egiptu morao biti mnogo manji. Međutim treba primjetiti da izjava ne kaže da je Izrael proboravio u Egiptu četiri stotine i trideset godina, nego da je cijela duljina boravka u tuđini tog naroda koji je neko vrijeme bio u Egiptu trajala četiri stotine i trideset godina. „Sinovi Izraelovi, koji su *boravili* u Egiptu, u tuđini su boravili četiri stotine i trideset godina.“ Boravak u

tuđini na kojega se ovdje ukazuje počeo je kada je Abraham prvi put došao u Kanaan. (Hebr. 11:8,9) Izrael je boravio u tuđini u Abrahamu i u Izaku i u Jakovu, čak je i Levi platio desetine Melkizedeku, dok je još bio *u očevim bokovima*. (Hebr. 7:9,10)

Savez sa Abrahamom stupio je na snagu, od vremena kad je napuštajući Haran ili Karan, kročio nogom u Kanaan, zemlju obećanja. Od tog vremena, on i sav Izrael u njemu, još nerođen, postali su nasljednici obećanih stvari, i *došljaci*, ili privremeni stanovnici, čekajući na Boga da ispuni ono što je obećao. Taj je boravak u tuđini trajao četiri stotine i trideset godina, do dana, kad je Izrael napustio Egipat, i primio to prvo obilježje Zakona, uspostavu Pashe. Prema tome, Mojsijeve i Pavlove izjave, odnose se precizno na isto razdoblje, dajući tako neoboriv dokaz da je od saveza s Abrahamom pa do davanja Zakona bilo četiri stotine i trideset godina. Pavao posebno naglašava činjenicu da se na pashu mora gledati kao na početak Zakona (što Mojsije također pokazuje u 2. Moj. 12:42,43,47,50) i Mojsije stavlja poseban naglasak na točnost tog razdoblja, do u dan.

Tako je naše treće razdoblje jasno ustanovljeno. I kada označimo Gospodinovu specifičnost do u dan, dajući ovu kariku lancu kronologije, to nam daje snažno pouzdanje, posebno kad uzmemo u obzir da takva posebnost najvjerojatnije nije bila od posebnog interesa za Crkvu u prošlosti, pa onda nije dano ni zašto nego za sadašnju uporabu.

Razdoblje od izlaska iz Egipta do podjele Kanaana među plemenima

Četrdeset godina Izraela ili „dan iskušenja u pustoši“ (5.Moj. 8:2; Ps. 95:8-10; Hebr. 3:8,9) slijedilo je šest godina rata u Kanaanu, i podjele zemlje među plemenima.

Jedna godina, jedan mjesec i pet dana proteklo je od njihovog izlaska iz Egipta pa do ostavljanja Sinaja prema Paranu. (4.Moj. 33:3; 10:11-13) I onda su iz Kadeš Barnee, u pustoši Parana, bile poslane uhode. (4.Moj. 13:3-26; 32:8-13) Jedan od njih, Kaleb, moleći za svoj dio prilikom podjele zemlje (Još. 11:23; 10:42) rekao je: „Bilo mi je četrdeset godina kad me je Mojsije, Gospodnji sluga, poslao iz Kadeš Barnee da izvidim zemlju, i ja sam ga izvijestio onako kako mi je bilo u srcu... I evo, Gospod me je sačuvao u životu, baš kao što je i obećao. *Prošlo je četrdeset i pet godina otkako je Gospod to obećao Mojsiju, dok je Izrael još išao po pustinji, a evo, sada imam osamdeset i pet godina.*“ (Još. 14:7,10) Prema tome vidi se da je bilo četrdeset i pet godina od izviđanja zemlje do njene podjele među plemenima, što je potvrđeno od strane Jošue, i malo više od jedne godine od izlaska pa do slanja uhoda, što bi onda bilo četrdeset i šest punih godina i djelić od izlaska pa do podjele zemlje.* Kao što je prvih četrdeset godina prošlo u pustoši, kao što je pokazano mnogim recima, posebno Djela 7:36 i Hebr. 3:9, preostalih šest do podjele zemlje prošlo je u Kanaanu, osvajajući i uzimajući u posjed zemlju obećanja.

* Mi uzimamo u obzir samo potpune godine, točnije nije moguće. Ponekad su, kao gore, godine djelom duge. I opet neke su kratke, kao u slučaju Sidkijine vladavine. Za Sidkiju je rečeno da je vladao jedanaest godina (2. Ljet. 36:11; Jer. 52:1) ipak iz redaka 3 do 7 posljednjeg poglavlja, jasno je da je njegova stvarna vladavina bila deset godina četiri mjeseca i devet dana. Mi vjerujemo da su ti pojedinačni djelovi protuteža sami sebi; i da je Gospod tako zaobišao i uredio tu stvar daje nam pouzdanje, a podršku tome daje ishod i rezultati izvodljivi iz nje, i točnost do u dan, kao što smo već zapazili. Kao prikaz Božje brige i posebnosti u toj stvari, vidi 1. Mojs. 7:11, 13; 2. Mojs. 12:40, 41.

Razdoblje sudaca

Sada dolazimo do najsloženijeg dijela kronologije, razdoblje između podjele zemlje do pomazanja Šaula kao kralja. Obično ga se naziva razdobljem sudaca, premda suci nisu stalno ispunjavali svoju službu. Izvještaj dan u knjigama Sudaca i 1. Samuelove spominje devetnaest razdoblja, otprilike ukupno četiri stotine i pedeset godina; međutim nepovezana su, slomljena, i toliko preklapljena i zapletena da ne možemo doći ni do kakvog konkretnog zaključka iz njih, i trebali bi biti dužni zaključiti poput drugih, da se ništa određeno ne može saznati o temi, da Novi Zavjet nije nadopunio taj nedostatak. Pavao kaže „I nakon toga dao im je suce za oko četiri stotine i pedeset godina sve do proroka Samuela. A nakon toga zatražili su kralja, i Bog im je dao Šaula.” (Djela 13:19-21)

Grčka riječ prevedena sa *oko* u općenitoj verziji je *hos*, i ima značenje *tijekom* ili *dok*. Isti pisac koristi tu riječ na tri druga mjesta gdje ju opća verzija prevodi sa *dok*, naime: Djela 1:10; 10:17; Luka 24:32. Ovaj bi odlomak bio bolje preveden ovako, „Dao im je suce *tijekom* vremena od četiri stotine i pedeset godina.“ Prijevod Karadžić glasi ovako—„I potom na četiri stotine i pedeset godina dade im sudije do Samuela proroka“—posljednjeg od „Sudaca.“

Izjavu apostola o duljini tog razdoblja Sudaca, mi prihvaćamo kao posebno dizajnirano rješenje problema. U samo dva slučaja—četiri stotine i trideset godina od Saveza do Zakona, i ovo razdoblje sudaca—postoji li ikakva razumna nesigurnost o starozavjetnoj kronologiji, i oba su jasno navedena u novom. Možemo li pretpostaviti da se to dogodilo tek tako?

Nije li mnogo razumnije pretpostaviti da je Bog najprije sakrio stvar, ostavljajući Starozavjetni izvještaj nepotpunim, i kasnije nadoknadio nedostatak u Novom zavjetu, tako da kada u određeno vrijeme bude bila skrenuta pažnja na njega, oni koji budu imali dovoljno interesa da usporede izvještaje budu mogli naći veze koje nedostaju na način osmišljen da pouči ovisnost o velikom Kontroloru Vremena.

Razdoblje kraljeva

Šaulova vladavina bila je u ili tijekom vremena od četrdeset godina nakon posljednjeg Suca, sve dok David nije bio pomazan za kralja, kao što je gore prikazano; i nakon njega se lako može pratiti razdoblje kraljeva iz Davidove linije u Ljetopisima, stoga:

Šaulovo vrijeme	Djela 13:21	40 godina
Davidova vladavina	1. Ljet. 29:27	40 godina
Salamunova vladavina	2. Ljet. 9:30	40 godina
Roboamova vladavina	2. Ljet. 12:13	17 godina
Abijina vladavina	2. Ljet. 13:2	3 godine
Asina vladavina	2. Ljet. 16:13	41 godina
Jošafatova vladavina	2. Ljet. 20:31	25 godina
Jehoramova vladavina	2. Ljet. 21:20	8 godina
Ahazijina vladavina	2. Ljet. 22:2	1 godina
Atalijina vladavina	2. Ljet. 22:12	6 godina
Joaševa vladavina	2. Ljet. 24:1	40 godina
Amazijina vladavina	2. Ljet. 25:1	29 godina
Uzijina vladavina	2. Ljet. 26:3	52 godine
Jotamova vladavina	2. Ljet. 27:1	16 godina
Ahazova vladavina	2. Ljet. 28:1	16 godina
Ezekijina vladavina	2. Ljet. 29:1	29 godina
Manašeova vladavina	2. Ljet. 33:1	55 godina
Amonova vladavina	2. Ljet. 33:21	2 godine
Jošijina vladavina	2. Ljet. 34:1	31 godina
Jojakimova vladavina	2. Ljet. 36:5	11 godina
Sidkijina vladavina	2. Ljet. 36:11	<u>11</u> godina
Ukupno		513 godina

Sedamdeset godina opustošenja

To nas dovodi do razdoblja opustošenja zemlje, koje je trajalo sedamdeset godina, i koje je završilo s obnovom njenog naroda iz Babilona, prve godine Kira, 536 pr. Kr. (Vidi 2. Ljet. 36:20,23), datum koji je dobro utvrđen u svjetovnoj povijesti, i preko kojega se linija biblijske kronologije ne proteže.

Razdoblje od obnove do A.D. 1873

Razdoblje od vremena obnove Židova iz Babilona, na kraju sedamdeset godina opustošenja njihove zemlje, prve godine Kira pa sve do datuma poznatog kao A.D. 1, nije pokriveno biblijskom poviješću. Međutim, kao što je prije rečeno, to je dobro ustanovljeno svjetovnom poviješću kao razdoblje od 536. godina. Ptolemej, učeni Egipćanin Grčkog porijekla, geometar i astronom, je dobro utvrdio te brojke. One su dobro prihvaćene od izučavatelja, i poznate su kao Ptolomejev kanon.

Tako smo pronašli jasnu i povezanu liniju kronologije od stvaranja pa do početka Kršćanske ere (A.D)—sve u svemu, razdoblje od četiri tisuće stotinu i dvadeset osam (4128) godina, koje zajedno sa tisuću osamsto sedmadeset i dvije godine Kršćanske ere, čine šest tisuća godina od stvaranja do godine 1873. A.D.

Ova i Usheroва kronologija usporedene

Bit će zanimljivo za neke znati u čemu se gornja kronologija razlikuje od one koja je umetnuta u općoj verziji Biblije, poznate kao Usheroва kronologija. Razlika između njih je, sve do vremena sedamdeset godina opustošenja, u sto dvadeset i četiri (124) godine. Ta se razlika sastoji od četiri razdoblja od 18, 4, 2 i 100 godina kako slijedi:

Usher datira sedamdeset godina opustošenja *osamnaest godina* ranije nego je gore prikazano—naime, prije nego je Sidkija, Judin posljednji kralj zbačen s prijestolja—jer je mislio da je kralj Babilona u to vrijeme uzeo mnoge zarobljenike.* (2. Ljet. 36:9, 10, 17; 2. Kralj. 24:8-16) Mnogi su poput njega napravili sličnu pogrešku glede tih sedamdeset godina kao razdoblja *zarobljeništva*, dok Gospod izričito izjavljuje za njih da će to biti sedamdeset godina *opustošenja* zemlje, da zemlja treba ležati, „pusta, bez stanovnika.“ To nije bio slučaj prije Sidkijinog zbacivanja s prijestolja. (2. Kralj. 24:14) Međutim opustošenje koje je slijedilo nakon Sidkijinog svrgavanja bilo je potpuno; jer, premda su neki od siromaha zemlje bili ostavljeni da budu ratari i vinogradari (2. Kralj. 25:12), za kratko su i oni „sav narod, malo i veliko“—pobjegli u Egipat zbog straha od Kaldejaca. (Redak 26) Ovdje ne može biti nikakve sumnje: i prema tome kod računanja *opustošenja zemlje* trebalo bi se uračunati sva razdoblja sve do završetka Sidkijine vladavine, kao što smo mi učinili.

Četiri godine razlike su u vrijeme vladavine Jehorama. Usher je tvrdio da je on vladao četiri godine, dok Biblija kaže da je to bilo osam godina. 2. Ljet. 21:5; 2. Kralj. 8:17

Za dvije godine razlike, jednu smo godinu našli u roku Ahazove vladavine, kojem Usher daje petnaest godina, dok Biblija kaže da je to bilo šesnaest godina. (2. Ljet. 28:1; 2. Kralj. 16:2) A druga je u roku Jehoaša, kojeg Usher računa kao trideset devet, dok mu Biblija daje četrdeset godina. (2. Kralj. 12:1; 2. Ljet. 24:1)

Te se razlike mogu objasniti samo ako pretpostavimo da je Usher slijedio, ili pokušavao slijediti, Josipa, Židovskog povjesničara, čiji su kronološki datumi sada uglavnom prepoznati kao nesmotreni i neispravni. Mi se oslanjamo jedino na Bibliju, vjerujući da je Bog sam svoj tumač.

* Zapazi međutim, da se ovo djelomično zarobljeništvo dogodilo jedanaest, a ne osamnaest godina prije zbacivanja kralja Sidkije.

Pored ovih dvadeset četiri godine razlike u razdoblju Kraljeva, postoji još jedna razlika između gornje biblijske kronologije i one od Ushera, naime, *stotinu godina* u razdoblju sudaca. Ovdje se Usher prevario s očitom pogreškom iz 1. Kralj. 6:1, koji tekst kaže da je četvrta godina Salamunove vladavine bila četiri stotine i osamdeseta godina od izlaska iz Egipta. Očito bi se trebalo čitati petsto i osamdeseta godina, i to je vjerojatno bila pogreška tokom prepisivanja; jer ako na Salamunovih četiri godine dodamo Davidovih četrdeset, i Šaulovih četrdeset, i četrdeset i šest godina od napuštanja Egipta pa do podjele zemlje, imamo stotinu i trideset godina, koje kada odbijemo od *četiri* stotine i osamdeset ostavljaju jedino tri stotine i pedeset godina za razdoblje sudaca, umjesto četiri stotine i pedeset spomenutih u knjizi Sudaca, i od Pavla kao što je već pokazano. Hebrejsko slovo „*dalet*“ (4) jako nalikuje slovu „*haj*“ (5), i pretpostavlja se da se na taj način dogodila pogreška, vjerojatno pogreškom prepisivača. Stoga bi se 1. Kralj. 6:1 trebalo čitati kao *pet* stotina i osamdeset, i tako biti u savršenom skladu s drugim izjavama.

Tako Riječ Božja ispravlja nekoliko malih pogrešaka koje su se na bilo koji način uvukle u nju.* I zapamti da su ti prekidi učinkovito premošteni nadahnutim svjedočanstvom Novog Zavjeta.

Prema tome, dok Usher datira A.D. 1 kao 4005. godinu od stvaranja Adama, zapravo je to bilo, kao što smo pokazali

* Slično se neslaganje može zapaziti kada usporedimo 2. Ljet. 26:9 sa 2. Kralj. 24:8, jedan daje osamnaest godina a drugi, očito neispravno, daje osam godina kao starost Jojakina, koji je vladao tri mjeseca, i činio ono što je zlo u očima Gospodinovim, i bio je kažnjen sa zatočeništvom, itd. Takve se greške lako mogu dogoditi, međutim Bog je tako čuvao svoju Riječ da je nekoliko trivijalnih pogreški prepisivača postalo očitima, i puni sklad Njegove Riječi daje dovoljan temelj za vjeru.

godina 4129, prema biblijskom izvještaju, tako ukazujući na godinu 1872. A.D. kao 6000 godinu svijeta, i 1873. A.D. kao početak razdoblja sedmog tisućljeća, sedmog milenija, ili tisućugodišnjeg dana zemaljske povijesti.

Tako je kronologija prikupljena iz same Biblije, od stvaranja pa do dobro potvrđene svjetovne povijesti, jasna i snažna, dajući isto tako dokaze, o posebnim metodama božanske providnosti u svom izvještaju, u svom skrivanju i postepenom razotkrivanju u određeno vrijeme. To, zajedno sa pouzdanim datumima kršćanske ere i nekoliko stoljeća prije nje pri ruci, pomaže nam da se točno lociramo u struji vremena. I mi smo nadamo se počeli podizati svoje glave i radovati se, shvaćajući da smo ustvari velikim dijelom u slavnom dobu sedmog milenija—premda smo svjesni da njegov početak treba biti mračan i pun nevolje, kao što su proroci prorekli, i da se olujni oblaci već nakupljaju i postaju sve tamniji.

DATUM ROĐENJA NAŠEGA GOSPODINA

Crkva je u šestom stoljeću počela računati vrijeme od rođenja našeg Gospodina, i utvrdila je datum A.D. kako sada stoji; naime, 536. godina nakon prve godine Kira, kralja Perzije.* Bilo da su to postavili ispravno ili ne, to ne utječe na upravo danu kronologiju, koja pokazuje da je šest tisuća godina od stvaranja Adama završilo sa A.D. 1872; zato što je to tisuću osamsto i sedamdeset i dvije godine od godine označene sa

* Godina A.D. bila je ustanovljena već od šestog stoljeća od Dionysiusa Exiguusa, i drugih učenjaka tog razdoblja, premda to nije bilo opće prihvaćeno sve do nekih dva stoljeća kasnije.

A.D., i prva godina Kira bila je pet stotina i trideset i šest godina prije te godine (A.D.), bilo da je to bila godina rođenja našeg Gospodina ili ne.

Vjerojatno to ne možemo bolje objasniti nego sa vremenskom lentom crte sa zvijezdicom na njoj—ovako: PRIJE KRISTA _____*_____ POSLIJE KRISTA. Recimo da linija predstavlja šest tisuća godina zemaljske povijesti od stvaranja Adama do 1873 A.D.; i neka zvijezdica predstavlja prekretnicu između pr.Kr. i A.D. Pomicati tu točku u bilo kojem smjeru ne bi izmjenilo duljinu cijelog razdoblja, premda bi mjenjalo nazive godina. Pomicati A.D. točku unatrag jednu godinu učinilo bi razdoblje pr.Kr. jednu godinu kraće, a razdoblje A.D. jednu godinu više, međutim *zbroj* godina pr.Kr. i A.D. i dalje bi bio isti; jer iznos uzet od jednog uvijek bi bio dodatak drugome. Međutim, istražimo ukratko datum rođenja našeg Gospodina, jer će nam se to naći korisnim u našim narednim studijama.

Među izučavateljima je postalo uobičajeno priznati da je naša opće prihvaćena A.D. neispravna u iznosu od četiri godine—da je naš Gospodin bio rođen četiri godine prije godine označene A.D. to jest godine 4. pr.Kr. Izdavači opće verzije Biblije slijedili su tu teoriju. Mi se ne možemo složiti da je 4. pr.Kr. bio pravi datum rođenja našeg Gospodina. Baš naprotiv mi smo utvrdili da je on bio rođen godinu i tri mjeseca prije naše ere, A.D., naime, u listopadu 2. pr.Kr.

Općeniti razlog zbog kojeg većina onih koji tvrde da A.D. treba biti stavljena četiri godine ranije da se ispravno označi Spasiteljevo rođenje, je želja da ga se uskladi sa izvjesnim izjavama Židovskog povjesničara Josipa, u odnosu na duljinu vladavine Heroda Velikog. Prema jednoj od njegovih izjava,

izledalo bi da je Herod umro tri godine prije nego se godina počela računati A.D. Ako je to bilo istina, to bi onda zacijelo dokazivalo da je naš Gospodin bio rođen godine 4. pr.Kr.; jer upravo je taj Herod izdao dekret o pogubljenju male Betlehemske djece, od čega je mali Isus bio izbavljen. (Mat. 2:14-16) Međutim da li je ta Josipova izjava pouzdana? Je li istina da je Herod umro četiri godine prije godine A.D.? Ne, mi odgovaramo: sam Josip nije dovoljan autoritet za takvu tvrdnju, budući da je bio poznat i da je priznao da je bio netočan glede datuma u svom izvještaju.

Međutim ova je predodžba prevladala: datum 4. pr.Kr. je bio opće prihvaćen, i povijesne se događaje i datume nastojalo nekako uklopiti da bi podržali tu teoriju. Među drugim navodnim dokazima da je 4. pr.Kr. ispravan datum, bila je pomrčina mjeseca, za koju je Josip rekao da se desila kratko prije Herodove smrti. Sve što je poznato o toj pomrčini je kako slijedi: Herod je postavio velikog zlatnog orla iznad vratiju Hrama. Dva ugledna židova, imenom Matija i Juda, uvjerali su neke mladiće da ga skinu dolje. Oni su to učinili, bili su uhićeni i pogubljeni. Kako bi razjasnio stvar, Josip razlaže da je u to vrijeme bio neki drugi Matija, vrhovni svećenik, koji nije imao veze s pobunom. On zatim dodaje: „Međutim Herod je lišio tog Matiju položaja vrhovnog svećenika, i spalio je drugog Matiju koji je podigao pobunu, zajedno s njegovim drugovima, žive, i iste te noći je bila pomrčina mjeseca.“ To je zabilježeno kao jedno od posljednjih Herodovih istaknutih djela, i dan je datum koji bi mogao odgovarati 4. pr.Kr. po Josipu, koji označava datum po spomenutoj pomrčini.

Međutim s obzirom da se s vremenom događa oko četiri pomrčine mjeseca u godini dana, očito je da osim pod nekim posebnim okolnostima izvještaj o takvom događaju ne dokazuje ništa. Gdje su bili dani doba noći, doba godine i količina zasjenjenja, kao što je bilo učinjeno u nekoliko slučajeva, izvještaj je od velike vrijednosti u određivanju datuma; međutim u slučaju

kojeg sada razmatramo, nema ničeg takvog; stoga apsolutno ništa nije dokazano izvještajem, barem što se tiče kronologije. Josip spominje post, da ga se držalo prije tog događaja, međutim koji post, ili koliko dugo prije, nije navedeno.

Naime, tijekom 4. pr.Kr bila je samo jedna pomrčina, dok su 1. pr.Kr. bile tri. Pomrčina 4. pr.Kr. je bila djelomična (dvanaesti dio mjesečeva promjera ili samo jedna polovica mjeseca je bila zasjenjena) dok su sve tri 1. pr.Kr. bile totalne pomrčine—cijeli je mjesec bio zasjenjen, i naravno za duže vrijeme prouzročujući da događaj bude više zamjetljiviji. Stoga ako teorija pomrčine ima ikakvu težinu to sigurno nije u korist ranijeg datuma, 4. pr.Kr.

Nažalost, vrijeme Herodove smrti nije dao pouzdani povjesničar. Josip spominje neka važna razdoblja u svojoj povijesti i datume za neke događaje, međutim ti datumi nisu pouzdani. Neki bi od njih naučavali da je Herod umro 4. pr.Kr. no drugi se ne mogu pomiriti s tim datumom. Na primjer, rečeno je da je on umro u sedamdesetoj godini. On je postao upraviteljem Galileje 47.pr. Kr. sa dvadeset i pet godina kako Josip kaže. (Starine 14:9:2) To bi dalo datum njegovog rođenja 72. pr. Kr. (47 plus 25) Njegova bi smrt u sedamdesetoj tada trebala biti 2. pr.Kr. umjesto 4. pr.Kr.

S tim u vezi bilo bi dobro zapaziti sukob mišljenja među učenim ljudima, u odnosu na točan datum Herodove smrti, pa bi stoga trebalo biti očito svima da ne postoji dobro utemeljen razlog za prihvaćanje 4. pr.Kr. kao jedinog datuma u skladu sa Mat. 2:14-16. Faussettova biblijska enciklopedija daje Herodu dvadeset godina u vrijeme kad je postao upraviteljem. To bi onda njegovu smrt, u sedamdesetoj godini, stavilo na 2. pr. Kr. Chamberova ciklopedija i Smithov biblijski riječnik daju mu petnaest godina za to vrijeme, što bi onda njegovu smrt stavilo na 7. pr.Kr. Appletonova Ciklopedija, članak o Kronologiji, kaže: „Josip također daje datume, ali on je sve zajedno prenemaran da bi ga se uzimalo u obzir.“

Mi ćemo sada ponuditi biblijski dokaz s obzirom na ovu temu, koji se gotovo slaže s našom erom, i pokazuje da se rođenje našeg Gospodina dogodilo godinu i tri mjeseca prije 1. A.D. Slijedi ovako:

Služba našeg Gospodina trajala je tri i pol godine. Šezdeset i devet godišnjih tjedana (Dan. 9:24-27) doseglo je njegovo krštenje i pomazanje kao Mesije, i tada je započeo posljednji ili sedamdeseti tjedan (sedam godina) naklonosti Izraelu. On je bio odsječen (u smrti) *usred* tog sedamdesetog tjedna—tri i *pol* godine nakon početka svoje službe. Mi znamo da je on bio razapet, u vrijeme Pashe, oko 1. travnja, koje god godine. Tri i pol godine njegove službe, koja je završila u travnju, shodno je tome morala početi oko listopada, koje god godine. I listopad neke godine je morao biti pravi mjesec njegovog rođenja, jer *nije odgađao* započeti sa svojom službom čim mu je bilo trideset, a nije ni mogao, prema Zakonu (pod kojim je bio rođen i kojemu je bio poslušan), početi prije nego mu je bilo trideset. Kao što čitamo, „A sam Isus, *kad je počeo*, bijaše oko trideset godina...itd.“

Ivan Krstitelj bio je šest mjeseci stariji od našeg Gospodina (Luka 1:26,36), stoga je bio punoljetan (trideset godina, prema Zakonu—4.Moj. 4:3; Luka 3:23, itd.) i počeo je propovijedati šest mjeseci prije nego je naš Gospodin postao punoljetan i počeo svoju službu. Za datum početka Ivanove službe jasno je navedeno da je to bilo „petnaeste godine vladavine cara Tiberija,“ trećeg Rimskog cara. (Luka 3:1) To je jasno određen datum u kojega ne može biti razumne sumnje. Tiberije je postao carem po smrti Augusta Cezara, u godini Rima 767. koja je bila godina 14. A.D.

Međutim oni koji su zavedeni sa Josipovim netočnim tvrdnjama u odnosu na Heroda, i koji stavljaju Isusovo rođenje na 4. pr.Kr. kako bi se uskladili s njim, naišli su na poteškoću kad je u pitanju ovaj datum kojeg je Luka jasno naveo, pa i

njega nastoje uskladiti s njihovom 4. pr.Kr. teorijom. Kako bi ostvarili taj cilj oni tvrde da je Tiberije počeo iskazivati svoj autoritet nekih tri godine prije nego je August umro, i prije nego je on bio u potpunosti ustoličen za cara. Oni tvrde da je vjerojatno da bi se njegovu vladavinu moglo računati od tog datuma.

Međutim takve će se pretpostavke naći neutemeljenima, od bilo koga tko će istražiti stvar na stranicama povijesti. Istina je da je Tiberije bio uzvišen od Augusta na veoma važan položaj, međutim to nije bilo *četiri* godine prije Augustove smrti, kako bi njihova teorija zahtijevala, nego *deset* godina prije, 4. A.D. Međutim moć koja je tada bila prenešena na njega bila je poput one koju su mnogi bili uživali prije njegovog vremena. U ni u kom smislu riječi to nije bila carska moć, i ni u kom se smislu riječi za njegovu „*vladavinu*“ nije moglo reći da je počela tada: on je bio samo prividan nasljednik. Čak i u preuveličanom korištenju jezika, za njegovu se „*vladavinu*“ nije moglo reći da je počela prije Augustove smrti i davanja u posjed od ruku Rimskog senata njegove službe, 14. A.D.

Povijest kaže, „Car, koji je stareći trebao suradnika, usvojio je Tiberija 4. A.D. *obnavljajući* svoju tribunsku moć.“ Članak TIBERIJE, *Reesova Ciklopedija*.

„On (August) prema tome je odlučio prenijeti na njega (Tiberija) udio u vladavini...Ovo formalno davanje položaja postavilo ga je na istu razinu kao onu koju je uživao veteran Agripa u svojim kasnijim godinama, i nema sumnje da se to općenito smatralo uvođenjem na prvo mjesto u carstvu... Program za *nasljedovanje* bio je značajno zasjenjen: Tiberiju je bilo zapovjedbano da preuzme njegovo mjesto na čelu Senata, naroda i vojske... *Usvajanje* koje se dogodilo u isto vrijeme, datirano je na 27. lipnja (A.U.C.757)—4.A.D.“ *Merivalova povijest Rima* (Appleton), svezak IV, str. 220, 221.

Tako postoji uvjerljivi dokaz da prva godina vladavine cara Tiberija nije bila tri ili četiri godine prije nego je August umro; i da su časti na koje se ukazuje da su dodijeljene tijekom Augustove vladavine bile dodijeljene deset, a ne četiri godine prije Augustove smrti i da to ni u kom smislu nisu bile carske počasti.

Možemo dakle smatrati datum iz Luke 3:1 ne samo jedinim kojeg je dao Novi Zavjet nego i nedvosmislenim. Ne može biti nikakve sumnje o njemu u umovima bilo koga koji ga je istražio. Tiberije je počeo vladati 14. A.D. Stoga bi petnaesta godina njegove vladavine bila godina 29. A.D., koje godine je kako Luka navodi (3:1-3), Ivan počeo svoju službu. Budući da su trideseti rođendan našeg Gospodina i početak njegove službe bili u listopadu, i budući da su Ivanov rođendan i početak njegove službe bili šest mjeseci ranije, onda slijedi da je Ivan počeo svoju službu u proljeće, oko prvog Travnja—čim je postao punoljetan, jer Božji se planovi uvijek izvršavaju točno na vrijeme. Dakle, Ivan je bio trideset godina star 29. A.D. oko prvog travnja, pa je shodno tome bio rođen 2. pr. Kr.*, oko prvog travnja. I Isusovo rođenje, šest mjeseci kasnije, moralo je biti 2. pr.Kr., oko prvog listopada.

I, opet postoji jasan, čvrst dokaz da je Isus bio raspet u petak, trećeg travnja, 33. A.D. Činjenica da se njegovo raspeće dogodilo pri kraju četrnaestog dana mjeseca Nisana, i da taj datum rijetko pada na Petak, ali to se desilo godine 33.A.D., potvrđuje taj datum toliko temeljito da je čak Usher, koji je usvojio 4. pr.Kr. kao datum Isusovog rođenja bio prisiljen priznati da je njegovo raspeće bilo 33. A.D. Usporedi Usherove

* Za naše čitatelje koji nisu toliko naviknuti na računanje datuma, skrećemo pažnju na činjenicu da je početkom godine 29. A.D., prošlo samo 28 punih godina: dvadeset i deveta je bila na početku.

datume na margini opće verzije Biblije u Luki 2:21 i Mateju 2:1 sa onima u Mateju 27 i Luki 23. Datum raspeća je bio 33. A.D. pa stoga slijedi ako je Isus bio rođen 4. pr.Kr. onda bi onda bi imao 36 godina kad je umro; i njegova bi služba od njegove tridesete do njegove trideset i šeste godine trajala šest godina. Međutim jasno je da je služba našeg Gospodina trajala samo tri i pol godine. I ta općenito prihvaćena činjenica dokazana je Danijelovim proročanstvom u vezi satiranja Mesije *usred* sedamdesetog tjedan posebne naklonosti prema Izraelu.

Tako je opet dokazano da je Isusovo rođenje bilo oko godinu i tri mjeseca prije naše ere, 1. A.D.; budući da je njegova služba završila kad je bio star trideset i tri i pol godine, trećeg travnja, 33. A.D., datum njegovog rođenja bi se lako mogao naći mjerenjem unatrag do datuma trideset i tri i pol godine prije trećeg travnja, 33. A.D. Trideset i dvije godine i tri mjeseca prije travnja 33. A.D. bilo bi 3. siječnja, 1. A.D. i jedna godina i tri mjeseca još unatrag dovelo bi nas do trećeg listopada, 2. pr.Kr. kao datuma rođenja našeg Gospodina u Betlehemu. Razlika između mjesečevog vremena, kojeg su koristili Židovi, i sunčevog vremena, sada u općoj upotrebi, bila bi nekoliko dana, tako da ne možemo biti sigurni da točan dan možda nije bio u rujnu oko 27, ali *izgleda* da je 1. listopada 2. pr.Kr. točan. Devet mjeseci unatrag od tog datuma dovelo bi nas negdje do oko Božićnog vremena, 3. pr.Kr. kao datuma kad je naš Gospodin napustio slavu koju je imao pored Oca prije nego je svijet (nastao) i kad je počelo uzimanje ili promjena u ljudsku prirodu. Izgleda vjerojatnim da je to bio razlog proslave 25. prosinca kao Božićnog dana. Neki pisci crkvene povijesti čak tvrde da je Božićni dan prvobitno bio slavljen kao datum Gabrijelove objave Mariji. (Luka 1:26) Sigurno je da se

datum iz sredine zime baš dobro ne slaže sa izjavom Biblije, da su u vrijeme rođenja našeg Gospodina pastiri bili na poljima sa svojim stadima.

„Podignite svoje glave, putnici bez nade;
Predajte vjetrovima svoje bespotrebne strahove;
Onaj koji je umro na brežuljku Kalvarije
Uskoro će vladati tisuću godina.

„Tisuću godina! Zemljine dolazeće slave—
Taj radostan dan tako davno prorečen:
To radosno jutro Sionske slave,
Proroci su predvidjeli u vremenima davnim.

„Reci cijelom svijetu te blagoslovljene vijesti;
Govori o vremenu počinka koje se približava;
Reci potlačenima iz svakog naroda,
Konačno Jubilej od tisuću godina.

„Što ako oblaci na trenutak
Sakriju plavo nebo gdje se zora pojavljuje?
Uskoro će radosno sunce datog obećanja
Ustati da sjaji tisuću godina.“

--Bonar